

POSJED KAO FAKTIČKA VLAST NA STVARI I NJEGOVI UČINCI STJECANJA PRAVA VLASNIŠTVA

Šajn, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **EFFECTUS university / EFFECTUS veleučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:281:320094>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-05**

image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

[Repository of EFFECTUS University of Applied Sciences - Final and graduate theses of EFFECTUS University of Applied Sciences](#)

image not found or type unknown

EFFECTUS veleučilište

LORENA ŠAJN

ZAVRŠNI RAD

**POSJED KAO FAKTIČKA VLAST NA STVARI I NJEGOVI UČINCI
STJECANJA PRAVA VLASNIŠTVA**

ZAGREB, 2023.

EFFECTUS veleučilište

PREDMET: Stvarno pravo

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Lorena Šajn

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Posjed kao faktička vlast na stvari i njegovi učinci
stjecanja prava vlasništva

MENTOR: Uzelac Jelena, dr. sc.

ZNANSTVENO PODRUČJE: Društvene znanosti

TEMATSKO POLJE: Pravo

Zagreb, listopad 2023.

SAŽETAK

U ovom radu se obrađuju posjed (*possessio*) i njegovi najbitniji elementi *Corpus* i *Animus*, no prikazat će se, kao što i sam naslov govori, njegova faktička vlast, odnosno faktički odnos između stvari i čovjeka. Obuhvatit će subjekte i objekte posjeda kao i njihove karakteristike. Također, u prvome dijelu rada prikazuje se i povijesni pregled posjeda, odnosno njegova povijesna konstrukcija i razvoj instituta te posjed u pravnom poretku Republike Hrvatske. U drugome će se dijelu u što široj slici interpretirati vrste posjeda te, na osnovama pravne literature, prikazat će se na koji način se posjed može steći, ali i na koji način njegova trajnost može prestati. Završni, treći dio opisuje zaštitu posjeda kao njegov pravni učinak i obuhvaća područje sustavne posjedovne zaštite, odnosno sudske zaštite i dopuštene samopomoći.

Ključne riječi: posjed, faktička vlast, vrste posjeda, pravni učinak, zaštita posjeda.

SUMMARY

This work deals with possession (*possessio*) and its most important characteristics, but will show, as the title itself says, its factual power, that is, the factual relationship between things and man. Also in the first part of the work, a historical overview of the estate or its historical construction in as well as the development of the institute and the legal order of the estate in the Republic of Croatia is shown. In the second part of the work, the types of possession will be interpreted as broadly as possible and its legal effects will also be presented on the basis of legal literature. The final, third part of the work describes possession as its legal effect and covers the area of systematic possession protection, i. e. court protection and allowed self-help.

Key words: possession, factual power, types of possession, legal effects, possession protection.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJESNI PREGLED POSJEDA	3
2.1. Odnos čovjeka i stvari.....	5
3. POSJED U PRAVNOM PORETKU REPUBLIKE HRVATSKE	6
4. POSJED.....	9
4.1. Subjekti posjeda	10
4.2. Objekti posjeda.....	11
5. VRSTE POSJEDA	12
5.1. Zakonit i nezakonit posjed	17
5.2. Istinit i neistinit posjed.....	18
5.3. Pošten i nepošten posjed	20
6. STJECANJE I PRESTANAK POSJEDA.....	23
6.1. Prestanak posjeda.....	23
7. PRAVNI UČINCI	29
7.1. Zaštita posjeda.....	29
8. SUSTAV POSJEDOVNE ZAŠTITE.....	35
8.1. Sudska zaštita	35
8.2. Dopuštena samopomoć	37
9. ZAKLJUČAK.....	39

TABLE OF CONTENTS

1. INTRODUCTION	1
2. HISTORICAL OVERVIEW OF POSSESSION	3
2.1. Relationship between Man and Things	5
3. POSSESSION IN THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF CROATIA	6
4. POSSESSION	9
4.1. Subjects of Possession	10
4.2. Objects of Possession	11
5. TYPES OF POSSESSION	12
5.1. Lawful and Unlawful Possession	17
5.2. True and False Possession	18
5.3. Fair and Unfair Possession	20
6. ACQUISITION AND TERMINATION OF POSSESSION	23
6.1. Termination of Possession	23
7. LEGAL EFFECTS	29
7.1. Protection of Possession	29
8. SYSTEM OF POSSESSORY PROTECTION	35
8.1. Judicial Protection	35
8.2. Permissible Self-Help	37
9. CONCLUSION	39

1. UVOD

Posjed i vlasništvo su u današnjici dva su pojma za koja većina ljudi najčešće misli da im je značenje isto. Da bismo spoznali jednu od razlika između pojmova, moramo spomenuti da je posjed nastao prije vlasništva. Glavna razlika između posjeda i vlasništva je u tome što vlasnik može imati faktičnu vlast na temelju svog prava vlasništva iako postoji mogućnost da je to pravo na stvari izgubljeno. Vlasnik je ujedno i posjednik iako postoji situacija u kojoj subjekt može biti posjednik stvari, a da nije njezin vlasnik. Također, moguća je i situacija u kojoj subjekt ima pravo vlasništva na nekoj stvari, a da na njoj nema posjed.

Kako bismo što bolje približili pojam posjeda i razlučili odnos između čovjeka i stvari, moramo dati jasnu sliku faktičkih odnosa upravo između čovjeka i stvari. Uz pomoć pravne literature Petra Klarića i Martina Vedriša te Hrvatske enciklopedije dolazimo do saznanja o trima sljedećim odnosima.

Prvi odnos je mehanički u kojem je čovjek u faktičnom odnosu prema stvari, a da to ne čini svjesno. Primjerice, osoba namjerno ili zabunom u čovjekovu torbu stavi pismo, a čovjek bez znanja istog odlazi. Tu se stvara odnos u kom čovjekova volja nije aktivna.

Drugi faktički odnos nazivamo detencijom. Kod detencije čovjekova svijest ima saznanje o postojanju odnosa jer stvar drži svojom voljom za razliku od mehaničkog odnosa.

Posljednji faktički odnos je posjed. Baš poput detencije, posjed je odnos u kojem čovjek ima saznanje o odnosu prema stvari. Glavna razlika između posjeda i detencije je u konstrukciji posjeda, odnosno o objektivnom elementu *Corpus* iz kojeg proizlazi faktičko držanje stvari i subjektivnom elementu *Animus* koji označuje volju ili namjeru da se stvar drži za sebe (*animus rem sibi habendi*). *Corpus* i *Animus* moraju se ispuniti kumulativno jer u suprotnom posjed prestaje.

Važnost rada temelji se na objašnjenju pravne naravi posjeda (*possessio*) kao i značenje pojma općenito. Također je važno navesti subjekte i objekte koji djeluju u tom faktičkom odnosu kao i odrediti granice što se tiče objekata jer objektom posjeda se ne mogu smatrati sva prava i stvari koje su u prometu. Važno je razlikovati koje osobe mogu stjecati posjed, a koje nemaju na to pravo. Dotaknut će se i aspekti posjeda u pravnom poretku Republike Hrvatske.

Središnji i najopširniji dio rada će se sastojati od podjele posjeda na njegove vrste te podjela unutar istih. Objasniti će se svaka vrsta posjeda pojedinačno i analizirati će se njihove najbitnije činjenice. Proučiti će se stjecanje posjeda i vrste stjecanja posrednog i neposrednog. Navest će se na koji način dolazi do prestanka postojanja posjeda kod stvari i prava. U trećem dijelu rada fokus je na učincima

stvarnopravnog i obveznopravnog karaktera kao i na najvažnijem pravnom učinku, zaštiti posjeda. U konačnici, dolazi se do dijela u kojem se iznose saznanja o pravima posjednika odnosno pravu na zaštitu od uznemiravanja i smetanja posjeda. Posjednik za takav čin može tražiti i ima pravo na zaštitu od suda za nastalu smetnju, kao što ima i pravo na dopuštenu samopomoć za koju moraju biti ispunjene određene pretpostavke.

2. POVIJESNI PREGLED POSJEDA

Po povijesnom saznanju posjed je evoluirao prije vlasništva. Sam pojam posjeda (*possessio*) izvorno se formirao vrlo vjerojatno u odnosu na zemlju, a zatim na pokretninama.¹ Tradicijska nauka posjed nije promatrala kao stvarno pravo već je na njega gledala kao na činjenicu.² U ranijoj povijesti, točnije u gentilno doba su prvenstveno plemena na određeno vrijeme dobivala zemlju na obrađivanje, odnosno posjed. Tek nakon proteka vremena zajedničku zemlju za obrađivanje u posjed dobili su i robovi. Sam početak obrađivanja zemlje koja je u suštini posjed bio je izvjestan, a nakon proteka vremena posjed je postao stalan. Kod osvajanja državne zemlje (*ager publicus*) posjed (*possessio*) je služio samo za korištenje. Prije pojave države i prava vlast se temelji samo na posjedu, odnosno na faktičkom odnosu između čovjeka i njegovim uvjetima proizvodnje.³

Zbog nagomilavanja državne osvojene zemlje, točnije posjeda, kod pojedinaca nastaje razlika između društva. Nastaje podjela na klasno društvo i stanovništvo.

Točnije rečeno, podjelom društva događa se imovinska diferencija cjelokupnog stanovništva. Kasnije, nastankom države i prava ostvarilo se pravo individualnog vlasništva. Stvaranjem države i prava, odnosno individualnog vlasništva, klasno društvo tim vlasništvom dobiva osnovni institut. Društvo koje je svrstano u klasno, stječe državnu zaštitu. Kako bi u neophodnom slučaju zaštitili svoje vlasništvo, klasnom društvu dane su vlasničke tužbe.⁴

Odredba civilnog prava iz zakonika XII. ploča koja glasi: „da se posjed zemljišta nakon dvije godine, a posjed drugih stvari nakon godine dana pretvara u pravo vlasništva dosjelošću (*usucapio*)”, prikazuje situaciju koja je nastala nakon stvaranja države i prava. Zbog toga se prijašnja faktična vlast kućnog starješine pretvara u pravo koje posjeduje zaštitu putem države.⁵

Premda se za posjed smatra činjenica da je *res facti*, faktičko stanje, posjed sadrži i pravna svojstva koja su usko povezana s pravnim učincima.

Jedan od tri pravnih učinaka je posjed kao baza za stjecanje prava vlasništva. To pravo vlasništva može se steći predajom posjeda koji se temelji na određenom pravnom razlogu. Primjerice, pravo vlasništva kod tradicije. Sljedeći primjer za stjecanje prava vlasništva uviđa se kod okupacije, odnosno stvari koja je okupirana te nikome ne pripada. Nije ničije vlasništvo. Zadnji primjer je stjecanje dosjelošću, stjecanje stvari u posjed kroz definirano razdoblje.

¹ Horvat, M.: Rimsko pravo, četvrto izdanje, Zagreb, 1962., str. 101.

² Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 27.

³ Horvat, M.: Rimsko pravo, četvrto izdanje, Zagreb, 1962., str. 101.

⁴ Horvat, M.: Rimsko pravo, četvrto izdanje, Zagreb, 1962., str. 101.

⁵ Horvat, M.: Rimsko pravo, četvrto izdanje, Zagreb, 1962., str. 101.

Drugi primjer povezanosti pravnih svojstava s pravnim učincima može se pojaviti u vlasničkim parnicama. U vlasničkim parnicama jedna strana ima ulogu tuženika, a dok druga ulogu tužitelja. Parnice se vode kako bi se potvrdilo tuženikovo pravo posjeda te da bi se taj isti sačuvao u njegovom vlasništvu. Tuženik sada za razliku od prošlih vremena, u kojima su obje strane imale dužnost dokazivanja, nije primoran dokazati svoje pravo na određenom posjedu.

Treći i najvažniji pravni učinak je samostalna pravna zaštita koja djeluje od doba republike (za koju se ne zna točno vrijeme početka egzistencije) koja nije zavisna od prava vlasništva. Važnost pravne zaštite posjeda očituje se u zabrani samovlasnog smetanja posjedniku kao i samovoljnog uskraćivanja posjeda stvari. Takva radnja nije dopuštena niti vlasniku stvari koji je stekao pravo na posjed pa čak ni u slučaju u kojem je smetani posjednik bez ikakvih prava na posjedu o kojem se vodi riječ. Kada bi vlasnik koji nema stvar u posjedu otuđio tu stvar od nevlasnika koji tu stvar posjeduje, slijedi mu indirektna posjedovna parnica u kojoj pomoću petitorne, vlasničke tužbe može jedino pokušati dokazati njegovo pravo vlasništva na tom posjedu. Međutim, vlasniku nije dan izbor da se sam pozove na svoje pravo koje ima na tom posjedu zbog toga što se posjedu pruža zaštita na prema odnosu na njegovo faktično stanje. Upravo zbog te činjenice odbačeni su prigovori koji su u vezi s povezivanjem na pravo (*separata esse debet possessio a proprietate*), odnosno petitorni prigovori su eliminirani u posjedovnoj parnici.⁶

Što se tiče zaštite posjeda, teorijsko gledište nameće pitanje je li posjed možda pravo ili ipak samo faktično stanje. Prevladalo je mišljenje da kada se govori o posjedu misli se o posjedu kao faktičnom stanju koje je ubrojilo tek određene pravne posljedice. Zbog činjenice da je posjed faktično stanje, njegova zaštita nije apsolutna i u svakom pogledu nije ni konačna, već je posjed zaštićen protiv samovlasnog smetanja. U ovom odlomku autor se već dotaknuo pitanja prava na posjed, no od velike važnosti je istaknuti da se takvo pitanje rješava posebnom redovnom parnicom, a ni u kojem slučaju posjedovnim indirektima.⁷

Na kraju povijesnog pregleda posjeda važno je spomenuti pitanje zašto je posjed dobio pravnu zaštitu, a faktičan je odnos. U 19. stoljeću čuveni dvojac romanista, Savignya i Iheringa stvorili su dva različita mišljenja o pravnoj zaštiti posjeda. Romanist Savignya konstatirao je situaciju da je zbog interesa javnog poretka bilo potrebno uvesti pravnu zaštitu kako bi se onemogućilo agresivno ishođenje posjeda makar to bio i vlastit posjed. Ihering je pak tvrdio da dodjeljuje zbog učinkovitije i efikasnije vlasničke zaštite kako se ne bi svako malo podizale vlasničke tužbe te kako bi se izbjeglo dokazivanje prava vlasništva. Zaključak je da se u današnjici Savignyovo mišljenje izdvaja i prikazuje učinkovitije u praksi.⁸

⁶ Horvat, M.: Rimsko pravo, Zagreb, 2017., str. 170., 171.

⁷ Horvat, M.: Rimsko pravo, Zagreb, 2017., str. 171.

⁸ Horvat, M.: Rimsko pravo, Zagreb, 2017., str. 171.

2.1. Odnos čovjeka i stvari

U odnosu čovjeka i stvari na temelju analiza u bilo kojem stvarnopravnom odnosu mogu se pojaviti dva oblika relacije odnosno dvije vrste odnosa. Prvi odnos je društveni odnos, između ljudi s pogledom na stvari i drugi odnos, fizički. U pravilu, faktičan odnos između čovjeka i stvari. On je posljedica činjenice koja je nakon sumiranja svih potrebna za pravni odnos.⁹

Primjerice, za postanak vlasničkopravnog odnosa, predaja stvari je pretpostavka pomoću koje se formira odnos. U tom okviru formiran je faktički odnos između vlasnika i stvari. Iako temeljem analiza do odnosa čovjeka i stvari dolazi kod stvarnopravnih odnosa, u pravilu do istog može doći i van stvarnopravnih okvira. S ovakvim saznanjem, da takav odnos zaista djeluje u ljudskom životu, možemo pobliže predočiti pojam posjeda, ali ne možemo izreći tvrdnju da je pravilno svaki odnos između čovjeka i stvari nazivati posjedom.¹⁰

⁹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, Narodne Novine d.d., XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2014., str. 194.

¹⁰ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, Narodne Novine d.d., XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2014., str. 194.

3. POSJED U PRAVNOM PORETKU REPUBLIKE HRVATSKE

Posjed u pravnom poretku Republike Hrvatske uređen je pravnim normama iz Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, a kao jednu od najvažnijih možemo izdvojiti članak 10. stavka 1. da je „Osoba koja ima faktičku vlast glede neke stvari, njezin posjednik”.¹¹ Ovaj članak nam govori kako osoba koja ima faktičnu vlast na nekoj stvari, primjerice nekretnini, naziva se posjednikom. Također, uživa i u plodovima posjeda nad kojim se prostire faktična vlast.

Kod posjeda nije bitna samo faktička vlast, već i način na koji je posjed stečen. Posjed se može steći na dva načina:

1. izvorno stjecanje posjeda – takav način posjeda steče se jednostranim činjenjem
2. izvedeno stjecanje posjeda – u ovom načinu posjed se steče prenošenjem vlasti na nekoj stvari.

Ta dva načina i njihovo značenje objašnjeno je u članku 13.: „Posjed je stečen kad stjecatelj uspostavi svoju faktičku vlast glede neke stvari, bilo da ju je osnovao jednostranim činom (izvorno stjecanje posjeda), ili da mu je prenesena (izvedeno stjecanje posjeda).”¹²

U slučaju kada posjednik jedne nekretnine učini neku radnju koju posjednik druge nekretnine ne bi trebao trpjeti, a on to ipak učini, izvorno steče posjed prava stvarne služnosti na drugoj nekretnini kao poslužnoj. Članak 16. stavka 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima nam prikazuje situaciju u kojoj posjednik prve nekretnine zabrani određene činidbe na koje posjednik druge nekretnine ima pravo, no zbog zabrane propušta određenu činidbu, nakon čega dolazi do izvrsnog stjecanja posjeda i prava služnosti na drugoj nekretnini.¹³

Posjed u pravnom poretku Republike Hrvatske obuhvaća i pravna pravila o nasljeđivanju. Tako nam članak 17. stavka 1. govori da „Ostaviteljevi posjedi stvari i prava prelaze na njegova nasljednika zbog ostaviteljeve smrti i u njezinu času, onakvi kakvi su u tom času bili u ostavitelja”.¹⁴ Bit ovog stavka je, prema mišljenju autora, u dijelu rečenice u kojoj se spominje da

¹¹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 10. st. 1.

¹² Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, čl. 13.

¹³ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 16. st. 1., čl. 16. st. 2.

¹⁴ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 17. st. 1.

prava i stvari na nasljednika prelaze točno onakvima kakva jesu u tom trenu. Točnije kakvima ih je posjednik, odnosno ostavitelj imao prije same smrti.

Zakonitost posjeda u pravnom poretku Republike Hrvatske temelji se na valjanim pravnim temeljima, odnosno temeljima koji imaju zadovoljene sve pravne uvjete da bi zakonitost bila valjana.

Posjed da bi bio pravno valjan, mora se ispuniti zakonitost, kao i što je potrebno dokazati da posjed nije stečen na silu, prijevarom ili zlouporabom. Mora se dokazati istinitost posjeda.¹⁵

Nepoštenost posjeda mora se dokazati u sudskom postupku jer se pravomoćno mora donijeti odluka da posjednikovo pravo na posjed više ne egzistira. Od trenutka kada je posjednik zaprimio tužbu, taj posjed više nije pošten već upravo suprotno, nepošten.¹⁶

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima kao jednu od pravnih normi uvrstio je i sljedeću: „Koga drugi samovlasno smeta u posjedu, bilo da ga uznemirava u posjedu ili mu ga je oduzeo, ima pravo na zaštitu posjeda.” Upravo taj stavak 1. iz članka 21. govori u širem smislu da svaki posjednik, čiji je posjed stečen na pošten način i ima pravno valjani temelj, ima pravo obratiti se pravnim službama koje su za to nadležne i tražiti zaštitu vlastitog posjeda.

Posjednik mora obratiti pažnju na sami rok prava na zaštitu jer ukoliko taj rok proteče, pravo na zaštitu je isteklo. Službeni rok prava zaštite posjeda istječe nakon roka od 30 dana od dana saznanja činjenja počiniteljeve smetnje. Zadnji rok je najkasnije jednu godinu od dana i trenutka nastalog čina smetnje.

Posjednik svoju zaštitu poštenog posjeda može zatražiti putem suda ili putem dopuštene samopomoći. Zaštitu putem suda pošten posjednik može zatražiti kako bi se samovlasno smetanje u konačnici obustavilo te kako bi se posjed vratio ako je moguće u prošlo stanje. Na kraju dolazimo i do zabrane budućeg smetanja.¹⁷

Za razliku od uvijek dozvoljene zaštite pred sudom, dolazimo do zaštite koja je dopuštena jedino u slučaju da je nužna zbog kasne sudske zaštite. Dopuštena samopomoć moguća je u nužnim slučajevima u kojima sudska zaštita ne bi na vrijeme stigla reagirati, a neposredna je opasnost od

¹⁵ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 18. st. 1., čl. 18. st. 2.

¹⁶ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 18. st. 4.

¹⁷ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 21. st. 1., čl. 21. st. 3., čl. 21. st. 4.

samovlasnog uzimanja posjeda ili samog uznemiravanja koje je potrebno spriječiti, ali jedino bez primjene sile veće od one dopuštene.¹⁸

Posjed u pravnom poretku u Republici Hrvatskoj obuhvaća analizu prestanka posjeda stvari i prestanak posjeda prava. Članak 28. stavak 1. govori o prestanku posjeda stvari. Posjed stvari prestaje kada stvar koju je poštenu posjednik posjedovao propala ili u slučaju kada se je ta stvar izgubila trajno odnosno kada se za tu stvar vjeruje da se neće pronaći. Treći način prestanka posjeda stvari je kada posjednik napušta svoj posjed ili stvar nad kojom je bio posjednik, svojevrijedno.¹⁹

Što se prestanka posjeda prava tiče, ono prestaje u trenutku propadanja posjeda odnosno nekretnine na kojoj se pravo posjeda izvodilo. Kada se posjednik prava koje se je izvršavalo na određenom posjedu, odnosno nekretnini, sam odrekne postojećeg prava, slijedi prestanak posjeda prava.²⁰

¹⁸ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 27. st. 1.

¹⁹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 28. st. 1., čl. 28. st. 2.

²⁰ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 29. st. 1.

4. POSJED

„Posjed” kao riječ vuče korijenje latinskog naziva *possessio* u prijevodu posjedovanje i latinskog naziva *possidere* koji nosi značenje posjedovati.²¹

Što je posjed je pitanje koje se u građanskom pravu često pojavljuje. Među mnogim autorima došlo je do podjele zbog različitog mišljenja. Jedan dio autora smatra posjed faktičkim odnosom između čovjeka i stvari. U ovom slučaju dolazi se do zaključka u kojem se smatra da je posjed fakt u kojem čovjek posjeduje neku stvari. Drugi dio autora proziva pogled na posjed kao na fakt, a značenje pridaju pravnim učincima tog istog fakta. Motreći posjed čije se gledište temelji na pravnim učincima fakta, autori dolaze do definirane teze da je posjed predstava stanovitog pravnog odnosa. Iako su autori tom tezom dali odgovor na pitanje u današnjici, odnosno današnjem pravu takva teza ne daje ispravan odgovor na pitanje što je posjed. Posjed je u današnjem pravu puno realističniji. U svakom pogledu se generira kao faktičan odnos između čovjeka i stvari ali u današnjici takav odnos mora koristiti i gospodarskoj svrsi korištenja stvari. Takav odnos se može definirati kao skup činjenica koje se neće završiti odmah već im je vremenski tijek dulji. Shodno tome posjed se percipira kao faktično stanje.²² Bitno je napomenuti, nije da se na određenu stvar uvijek gleda kao na faktični odnos koji ima obilježja posjeda.²³ Između posjeda kao faktičnog stanja i drugih faktičkih stanja vidna razlika je u tome što se posjedu kao tom faktičkom stanju pruža pravna zaštita.²⁴

Na kraju, kada se sumira sve bitno vezano uz pravo današnjice, dolazi se do konačne definicije posjeda: „Posjed je faktičko stanje zaštićeno pravom.”²⁵

Upravo je ta definicija ključna po mišljenju autora jer prikazuje bitne elemente samog shvaćanja posjeda. Definicija daje jasno do znanja da je posjed faktično stanje odnosno da je taj odnos između čovjeka i stvari koja je u posjedu faktičan odnos koji uza sebe ima pravnu zaštitu u slučaju samovlasnog smetanja posjeda za razliku od drugih faktičkih odnosa koji tu pravu zaštitu nemaju.

²¹ Strniščak, T. <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/odvjetnik/pravo-posjeda/>, pristup 15.10.2023.

²² Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 196., 197.

²³ Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49656>, 15.10.2023.

²⁴ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 197.

²⁵ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 198.

4.1. Subjekti posjeda

Subjekte posjeda možemo podijeliti na osnovnu podjelu: fizičke osobe i pravne osobe.

Zakon o vlasništvu u prošlim vremenima postavio je uvjet da je za stjecanje posjeda nužna posjedovna volja. No, u današnjici takav uvjet ne djeluje u praksi, odnosno Zakon o vlasništvu više ne zahtijeva ispunjenje takvog uvjeta.

Upravo zbog takve odredbe fizičke osobe ograničene poslovne sposobnosti koje su također i poslovno nesposobne osobe mogu steći posjed i postati posjednikom stvari.²⁶

Kao subjektom posjeda treba spomenuti osobu koja posjeduje faktičnu vlast na nekoj stvari. Također, subjektima posjeda ubrojiti se mora i neposredan posjednik. Osoba koja vlastitu faktičnu vlast obavlja osobno, a obavljanje je moguće i posredništvom pomoćnika posjedovanja. Najmoprimac, zakupoprimac, posudovnik, čuvar, založni vjerovnik i plodouživatelj koji su posjednici određene stvari i sukladno tome moraju ispuniti obvezu posjedovanja na određeno vrijeme, smatraju se posrednim posjednicima te ih se ubraja u subjekte posjeda.²⁷ U subjekte spadaju i: nesamostalan posjednik, onaj posjednik koji višu vlast posrednika posjeda priznaje i posjeduje njegovu stvar ili pravo na toj stvari upravo zbog priznanja; samostalan posjed odnosno posjednik koji se prema posjedovnoj stvari odnosi kao njezin vlasnik ili nositelj prava. Pomoćnik u posjedovanju koji nema posjed, između ostalog ubraja se u subjekte posjeda.²⁸

On podlaže tuđim naredbama vezanima za posjed kao što i vrši isključivo tuđu faktičnu vlast.²⁹

Potrebno je spomenuti vrlo važnu činjenicu za subjekte posjeda. Osobe koje nisu u mogućnosti realizirati faktičnu vlast glede neke stvari, poput ljudi koji boluju od duševnih bolesti i male djece, ne ispunjavaju uvjete koji su potrebni da bi bili subjekti posjeda. Umjesto njih se njihovi zakonski zastupnici koji mogu realizirati faktičnu vlast na nekoj stvari ubrajaju u subjekte posjeda.³⁰

²⁶ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 198.

²⁷ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 10. st. 3.

²⁸ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 11. st. 1.

²⁹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17, čl. 12. st. 2.

³⁰ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 198.

4.2. Objekti posjeda

Stvari i prava mogu se navesti kao objekti posjeda, no vrlo je važno istaknuti da sva prava i mnogobrojne stvari nisu objekti posjeda. Pravno pravilo OGZ-a napominje da se objektima posjeda smatraju sve stvari i prava koja su u prometu, ali se ipak mora pažljivije definirati raspon tih stvari i prava jer objektom posjeda ne mogu biti apsolutno sve stvari u prometu.

Potrebno je razjasniti kako objekti mogu biti jedino sadašnje stvari jer je na njima moguće izvršiti faktičnu vlast glede neke stvari. Upravo zbog toga objektom ne mogu biti buduće stvari. Objektom se mogu nazvati sadašnje stvari koje su u istom vremenu stvari u prometu.³¹ U posjed kod objekata ulaze stvari nad kojima subjekt može imati pravo vlasništva.

Iznimka koja se nalazi u Zakonu o vlasništvu razlučuje kako objektom posjeda može biti neki segment koji inače nema samostalnu funkciju objekta kod prava vlasništva te ostalih stvarnih prava.

Što se tiče prava kao objekata posjeda, nemaju sva prava karakteristike koje su primarne da bi bila u posjedu. To su prava poput neprometnih i neimovinskih prava. S druge pak strane, imovinska prava mogu biti u posjedu sve dok trajno vrši funkcija njihovih sadržaja.³²

³¹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 198.

³² Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 199.

5. VRSTE POSJEDA

U pravnoj teoriji postoje različiti tipovi posjeda. Dije se na:

1. neposredan i posredan, samostalan i nesamostalan posjed
2. individualan posjed i suposjed
3. vrste posjeda s obzirom na objekt posjeda
4. vrste posjeda s obzirom na kakvoću.³³

1. Neposredan i posredan, samostalan i nesamostalan posjed

Na samome početku treba jasno razlučiti bitne razlike između neposrednog posrednog posjeda kao i između samostalnog i nesamostalnog posjeda.

„Neposredan posjed ima svaka osoba koja neposredno, osobno ili preko pomoćnika u posjedovanju izvršava faktičnu vlast na stvari.”³⁴

Kao što je već definirano, neposrednom posjedu posjednik je fizička ili pravna osoba, odnosno subjekt koji faktičnu vlast glede neke stvari obavlja na izravan (neposredan) način, osobno ili tu vlast obavlja uz pomoć pomoćnika.

„Posredan posjed ima osoba koja faktičnu vlast na stvari izvršava preko druge osobe, koja je po osnovi plodouživanja, zakupa, čuvanja, posudbe ili drugog pravnog posla dala stvari u neposredan posjed.”³⁵

Autorovo shvaćanje definicije posrednog posjeda glasi da posredan posjed u suštini ima dva posjednika, odnosno prvu osobu koja je npr. vlasnik nekretnine koji je posjeduje 1/1 i drugu kojoj tu nekretninu daje u najam. Tada ta druga osoba postaje neposredan posjednik jer će uživati plodove te nekretnine kao što će i izvršavati faktičnu vlast na njoj.

³³ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 199.

³⁴ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 199.

³⁵ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 199.

Na primjer: osoba A, najmodavac, je odlučio iznajmiti svoj stan odnosno nekretninu. Na taj oglas javila se osoba B, budući najmoprimac te nekretnine. Događa se sklapanje pravnog posla, odnosno potpisivanje ugovora o najmu i time osoba B postaje najmodavac i neposredan posjednik koji će obavljati sve potrebno vezano uz taj stan (nekretninu) na isti način na koji bi i najmodavac to činio.

„Samostalan je posjed kad faktičnu vlast na stvari izvršava vlasnik stvari ili subjekt koji stvar posjeduje ne priznajući tuđu višu vlast.”

Ovakva predmnijeva je oboriva (*praesumptio juris*) i po pravilu tko misli suprotno tome mora dokazati isto.³⁶

Po uzoru na prethodnu definiciju autor misli sljedeće: posjednik koji ima vlast na određenoj stvari na nju gleda sa dva stajališta. Kao njezin posjednik i kao njezin vlasnik. Definicija govori kako posjednik ne priznaje tuđu vlast, odnosno sebe smatra i posjednikom i vlasnikom stvari bez ikakvog uključivanja drugog subjekta koji bi se mogao pojaviti u obliku vlasnika.

„Nesamostalan je onaj posjed kod kojeg se faktična vlast izvršava na osnovi prava izvedenog iz prava samostalnog posjednika.”³⁷

Primjerice, to može biti posjed zakupnika ili depozitara. Nesamostalan posjed također može biti i posredan posjed i neposredan posjed.

Zakon o vlasništvu iskazuje kako je nesamostalan posjednik onaj posjednik koji priznaje tuđu višu vlast na stvari ili na pravu. Idealan primjer za izrečenu situaciju je zakupnik koji iznad sebe (tuđa viša vlast) ima vlasnika kao posrednog posjednika stvari.³⁸

³⁶ Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 28.

³⁷ Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 28.

³⁸ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

2. Individualan posjed i suposjed

Individualan posjed je vrsta posjeda na kojem samo jedan subjekt vrši faktičnu vlast glede neke stvari.³⁹

Suposjed je potpuno suprotan pojam od individualnog posjeda.

„Suposjed postoji kad više osoba imaju posjed na istoj stvari ili pravu.”⁴⁰

Odnosno, ova definicija govori kako je suposjed posjed na kojem više subjekata ima pravo izvršavati faktičnu vlast.

Primjer:

- Otac ima četvero sinova. U svojoj oporuci je kuću (nekretninu) ostavio sinovima u posjed. Otac je preminuo, a sinovima u posjed ostaje zajednička kuća podijeljena na četiri jednaka dijela. Svi sinovi na svoje jednake dijelove imaju potpuno ista prava.

Ako se posjed podijeli baš kao na prethodnom primjeru, posjednici postaju posrednici koji tu stvari (nekretninu) imaju u posjedu. Isto tako, mogu postati suposjednici ako se odluče stvar u posjedu, primjerice, dati u najam trećoj osobi. Svoju vlast na određenoj stvari u mogućnosti su vršiti na tri načina:

- a) vlast vršiti svi zajedno
- b) vlast vrši samo jedan
- c) vlast se vrši postupno (sukcesivno).

Što se vršenja vlasti jednog suposjednika tiče, ona se je dogodila dogovorom između svih posjednika.⁴¹

³⁹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

⁴⁰ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

⁴¹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

3. Vrste s obzirom na objekt posjeda

Kada je riječ o vrstama posjeda s obzirom na objekt, možemo ih podijeliti u dvije skupine:

- a) posjed stvari
- b) posjed prava.⁴²

Prema mišljenju autora, razlika između posjeda stvari i posjeda prava vidna je upravo u samom nazivu, osnovna razlika je u stvari i pravu. Odnosno, razlika je u objektu posjeda. Kod posjeda prava objekt je kao što samo ime govori pravo, dok je kod posjeda stvari objekt upravo stvar.

Objektivistična konstrukcija posjeda podržava tezu da posjed stvari imaju sve osobe koje izravno ili neizravno provode faktičnu vlast na stvari. Kao što je Zakon o vlasništvu usvojio prethodnu tezu o posjedovanju posjeda, tako je usvojio i tezu da posjed stvari ne uživaju osobe koje ne vrše faktičnu vlast glede neke stvari.⁴³

Kod posjeda stvari, faktična vlast na određenoj stvari nosi teret gospodara prema socijalno-prometnom pogledu.⁴⁴

Autor smatra da je takvo nazivanje osobe koja ima faktičnu vlast glede neke stvari pravilno jer ipak ako se nosi odgovornost gospodara ona mora biti i opravdana. Samim time što se na toj stvari obavljaju radnje poput renoviranja, održavanja i, među ostalim, samog rabljenja odnosno korištenja stvari, osobu opravdano nazivamo gospodarom te stvari.

Mora se istaknuti da se posjed neće izgubiti ako je posjednik spriječen vršiti faktičnu vlast koja ne ovisi o njegovoj vlastitoj volji.

Takvo pravilo ima važnu funkciju, jer ljudima jasno daje do znanja da iako nemaju mogućnost kontrole primjerice vremenskih neprilika, da neće ostati bez svojih posjeda. Neće im se oduzeti

⁴² Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

⁴³ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 200.

⁴⁴ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 201.

upravo zbog toga što ljudska bića nemaju kontrolu nad prirodnim katastrofama (požar, potres..) kao ni nad vremenskim neprilikama (poplava, snježna oluja).⁴⁵

Što se pravila tiče, postoje dva koja su iznimka:

Prvo pravilo tumači kako se posjed neće priznati osobi koja faktičnu vlast obavlja kao pomoćnik u posjedovanju.

Pomoćnik u posjedovanju može biti osoba koja će uvelike biti od pomoći na posjedu. Primjerice, to može biti kuhar ili *private chef*, osobe koje se brinu za čistoću interijera i eksterijer posjeda odnosno čistaća i vrtlar.

Drugo odstupanje od regularnih pravila je situacija smrti ostavitelja koji svoj posjed u nasljedstvo ostavlja nasljednicima. Odstupanje se uviđa u činu da nasljednik steče posjed stvari i prava u trenutku smrti ostavitelja dok faktičnu vlast ostvaruje nakon proteka vremena. U trenutku smrti ostavitelja, nasljednik uz posjed stječe posjedovnu zaštitu.⁴⁶

Subjektivistička konstrukcija prikazuje da posjed prava mogu imati osobe koje su faktično izvršavale bitan sadržaj prava i to sa stajališta da sadržaj obavljaju za sebe kao njihovo vlastito pravo. Jedna od bitnijih činjenica jest da za posjed prava nije nužno da istovremeno postoji pravni odnos čiji bi krajnji rezultat bio posjed prava. Subjektivna građanska prava poput prava služnosti ili prava korištenja stvari mogu biti objekti posjeda prava.⁴⁷

Autor sa svojeg gledišta smatra da je pravo služnosti jedan od najboljih primjera jer se upravo tim pravom subjektu omogućuje služnost. Subjekt ima mogućnost prolaska kroz tuđi posjed kako bi došao do svog i na njemu izvršavao određene radnje. Upravo zbog služnosti puta to pravo može biti objekt posjeda prava. Zapravo zbog prolaska subjekta kroz tuđi posjed kako bi došao do svog jer takva je radnja u stalnom trajanju što je prema autoru vrlo bitno jer objektom posjeda mogu biti prava koja su u činu redovitog izvršavanja radnji.

⁴⁵ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 201.

⁴⁶ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 201.

⁴⁷ Klarić, P i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 202.

4. Vrste posjeda s obzirom na kakvoću

Posjed s obzirom na kakvoću odnosi se na to kako je posjed stečen, koja je osnova tog stečenog posjeda i koji su to subjektivni aspekti posjednika.

Na temelju kakvoće posjeda razlikujemo tri podjele posjeda:

1. zakonit i nezakonit posjed
2. istinit i neistinit posjed
3. pošten i nepošten posjed.⁴⁸

5.1. Zakonit i nezakonit posjed

Zakonit i nezakonit posjed su različiti upravo po Zakonu odnosno zakonit posjed je stečen prema pravnim uputama i uvjetima za stjecanje posjeda što nam definicija i prikazuje, dok je nezakonit posjed upravo suprotno, mimo pravnih pravila.

„Zakonit posjed je onaj koji se zasniva na valjanoj pravnoj osnovi ili pravnom temelju.“

To u pravilu znači da je posjed zakonit ako ispunjava uvjete koji trebaju biti zadovoljeni kako bi se posjed mogao nazvati zakonitim. Pravna pravila također trebaju biti usklađena jer u suprotnom posjed postaje nezakonit.

Stjecanje prava vlasništva i stjecanje zakonitog posjeda povezuju pravne osnove koje moraju biti ispunjene. To su pravni poslovi, odluke državnih tijela ili pak okupacija kao i druge prave osnove. Kao jedna od osnova za stjecanje zakonitog posjeda i je ugovor kojem se primjenjuje naziv *titulus* koji omogućava pravo na posjedu sa osiguranom zakonitošću tog istog posjeda.⁴⁹

Primjerice, ugovor o najmu nekretnine koji prema mišljenju autora daje jasnu sliku o važnosti ugovora kako bi posjed bio zakonit. Ugovor kojeg sklapaju najmodavac i najmodavac je valjana

⁴⁸ Klarić, P. i Vedriš M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 203.

⁴⁹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 203.

pravna osnova za zakonit posjed u kojem najmodavac daje pravo boravišta odnosno daje pravo na korištenje i upotrebu posjeda najmoprimcu. Bez tog pravnog čina boravak na tom posjedu kao ni sam posjed ne bi prema pravilima bio zakonit.

„Posjed koji se ne zasniva na valjanoj pravnoj osnovi je nezakonit.“

Kao što je već prethodno rečeno, posjed koji ne ispunjava pravne uvjete odnos ako nije osnovan na pravnom osnovu ili pravnom temelju koji je valjan tada se naziva nezakonitim. Ako pravna osnova nije objektivno valjana, tada je i posjed nezakonit. Pravna osnova se ne može za vrijeme posjedovanja naći u situaciji u kojoj se preispituje jer tada zakonit posjeda prelazi u nezakonit posjeda.

Primjer takve situacije bi bila odluka suda koja je na početku išla u korist subjekta čiji posjed je tada bio zakonit, a nakon odluke koja je poništena posjed postaje nezakonit.⁵⁰

5.2. Istinit i neistinit posjed

Kod istinitog i neistinitog posjeda bit se očituje u načinu stjecanja. Mogu se usporediti po načinu stjecanja jer istinit posjed se steče na pošten i pravedan način dok je neistinit posjed stečen suprotno istinitom.

„Istinit posjed je onaj koji je stečen na dopušten i pravilan način.“

„Neistinit ili viciozan posjed je onaj koji je stečen silom, potajno ili prijevarom, ili zlouporabom povjerenja (vi, clam, precario).“

Upravo te dvije definicije potkrjepljuju mišljenje autora rečeno na samom početku odlomka.

Istinit posjed koji je stečen na dopušten i pravilan način može biti posjed koji je ostavitelj ostavio nasljednicima. Drugi primjer pravilnog načina stjecanja posjeda uviđamo u tradiciji.⁵¹

Primjer za tradiciju koji autor smatra idealnim bio bi prsten koji se prenosi iz naraštaja u naraštaj. Majka svojoj kćeri daje prsten u posjed i tako iz koljena u koljeno prsten postaje obiteljska tradicija.

⁵⁰ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 204.

⁵¹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 204.

Izravan neistinit posjed je posjed koji se stječe silom (vi), a subjekt ga je stekao protivno mišljenu i volji drugog posjednika odnosno subjekta uz primjenu fizičke ili psihičke sile. S druge strane, neizravan neistinit posjed je posjed kod kojeg je subjekt postao posjednikom tako što je sam zaposjednuo stvar dok drugi subjekt nije znao za taj posjed pa se zbog tog neznanja nije protivio.⁵²

Posjed stečen prijevarom (clam) je posjed kojeg je subjekt stekao izazivanjem tadašnjeg posjednika. Subjekt koji stječe tadašnji posjed drugog subjekta zadržavajući ga u zabludi stječe neistinit posjed karakteristikama prijevare. Najbolji primjer neistinitog posjeda kojeg je subjekt stekao prijevarom je krađa.

Primjer za kojeg autor smatra da je idealan jer uključuje karakteristike posjeda stečenog silom, posjeda stečenog prijevarom i zlouporabom je krađa novca.⁵³

Autor je primjer izvukao iz jednog od većih problema današnjice kod starijih i nemoćnih osoba. U zadnje vrijeme u medijima prevladavaju slučajevi krađa u kojima su navedene osobe meta. Ljudi se lažno predstavljaju koristeći se raznim titulama, a najčešća je bankar ili bankarica. Starije osobe dovedu i drže ih u zabludi kako je potrebna provjera ispravnosti njihovog novca te kako su im ga dužni predati na dogovoreni dan i datum. U brizi ljudi postaju nemoćni te su na neki način primorani svoju ušteđevinu lažnome bankaru dati na provjeru. Zapravo riječ je o krađi novca, a ne provjeri. U ovom slučaju novac je stvar posjeda, a neistiniti posjednik upravo lažni bankar ili bankarica. Kao što je već navedeno, ovaj primjer sadrži i karakteristike posjeda stečenog zlouporabom (precario) jer se zloupotrebljava titula bankara. Također, novac koji on zahtijeva na vremenski određenu provjeru postaje ipak njegov trajni posjed. Takvim primjerom je definirano stjecanje posjeda zlouporabom.

„Zlouporabom povjerenja odnosno na izmoljeni način (precario modo) stječe se posjed u onom slučaju kad netko nastoji samovlasno pretvoriti u trajno pravo, zapravo u trajno stanje, ono što mu je dano samo iz usluge.”

Postoji puno više primjera za zlouporabu od onog što je autor dao, a jedan od njih je i posudba stvari potkrijepljena ugovorom.

⁵² Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 204.

⁵³ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 205.

„Prekrarij je ugovor po kojem je jedna strana prepustila drugoj strani neku stvar na besplatnu uporabu do opoziva.“

Pekrarij bi zapravo bio ugovor kojim bi primjerice poznanik poznaniku posudio dogovorenu stvar s jamstvom da će je vratiti kad njemu zatreba, npr. Knjigu. Ako dođe do situacije da poznanik odbija vratiti stvar koju je posudio, riječ je o zluporabi i takav posjed je neistinit jer je takav čin samovlastan.

Upravo zbog toga je jedan od primjera zluporabe posudba stvari potkrijepljena ugovor odnosno prekrarijem.⁵⁴

5.3. Pošten i nepošten posjed

Ako posjednik u trenutku stjecanja posjeda nije imao saznanja te splotom određenih okolnosti nije imao dovoljno razloga utvrditi da ne posjeduje pravo na posjed, tada se posjed smatra *bonae fidei possessio* odnosno poštenim posjednikom. Poštenim posjedom će se smatrati sve dok se ne dokaže suprotno jer je riječ o neoborivoj predmnjevi.⁵⁵

Zapravo se radi o tome da sve dok subjekt ne želi otvoriti pitanje o poštenju posjeda drugog subjekta on ostaje pošten. Onaj subjekt koji bi htio prikazati posjed nepoštenim mora sakupiti dovoljno čvrste dokaze kako bi dokazao suprotno, odnosno kako bi dokazao da je posjed nepošten.

Drugi naziv poštenog posjednika je *bonae fidei possessor* odnosno posjednik u dobroj vjeri.

Zakonit i nezakonit posjed te pošten i nepošten posjed povezani su zajedničkim pravnim temeljima za ispunjenje valjanih pravnih pretpostavki kako bi posjed bio valjan odnosno pošten. Poštenje posjeda prestaje činom saznanja ne posjedovanja prava na posjedu. Čin kada subjekt sazna da nema pravo na posjedu odnosno da se posjednom ne može ni koristiti niti ga upotrebljavati događa se situacija u kojoj je poštenje posjeda završeno. Primjerice, kada subjekt koji je zakupoprimac lokala sazna da je ugovor koji je sklopio sa zakupodavcem nije valjan zapravo da je ništetan zbog kasnog saznanja da je posjed odnosno lokal zakupodavca stečen na nepošten način, tada prestaju njegova prava na stvari, a samim time prestaje i poštenje posjeda.⁵⁶

⁵⁴ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 205.

⁵⁵ Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 29.

⁵⁶ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 205.

Drugi primjer prekida postojanja poštenog posjeda je sudski postupak. Poštenje prestaje u trenutku primitka tužbe.

Mora se napomenuti jedna vrlo bitna činjenica, a to je da se pravo vlasništva uvelike razlikuje od prava na posjed jer ono ipak subjektima uvijek objedinjuje pravo na posjed i posjednicima i onima koji nemaju pravo vlasništva.⁵⁷

„Nepošten je onaj posjed (*malae fidei possessio*) kad posjednik zna ili je imao dovoljno razloga posumnjati da mu ne pripada pravo na posjed.”⁵⁸

Ova definicija prikazuje posjednika kao nepoštenog jer je posjednik imao saznanja da posjed nije stečen na valjanim pravnim temeljima kao i to da ima razloga za poništenje odnosno ništetnost posjeda jer nije stečen u skladu s pravnim propisima. Također, posjednik je, kao što definicija tumači, mogao posumnjati da na određenoj stvari nema pravo, primjerice poput prava vlasništva na nekoj stvari, ali je on i dalje tu stvar držao u svom posjedu kao vlasnik.

Posjednik koji nije zakonit u isto vrijeme može biti i pošten i nepošten. Primjer istovremenog poštenog i nepoštenog posjeda vidimo u sklapanju pravnog posla s već tada pravno nesposobnom osobom koja je izgubila pravnu sposobnost.⁵⁹ Subjekt A je sklopio ugovor sa subjektom B koji je pravno nesposobna osoba s tim da subjekt A nema saznanja o tome. Sklopljeni pravni posao je zbog pravne nesposobnosti subjekta B ništetan pravni posao što znači da je i posjed nezakonit. Subjekt A je u tom primjeru i pošten i nepošten posjednik.

Zakonit, istinit i pošten posjed, odnosno posjed sa svih triju potrebnih kvaliteta ima 3 naziva:

1. *publicijanski posjed:*

- naziv posjeda nastao je zbog publicijanske tužbe koja ide od strane posjednika koji je vlasnik stvari

2. *uzukapioni posjed:*

- naziva se uzukapioni posjed jer se zbog dosjelogosti ima mogućnost preobrazbe u pravo

3. *kvalificirani posjed:*

⁵⁷ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 206.

⁵⁸ Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 29.

⁵⁹ Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 207.

- kvalificiran je za podizanje publicijanske tužbe i pretvaranje dosjelošću u pravo, odnosno kvalificiran je posjed jer objedinjuje dva elementa iz prethodnih naziva.⁶⁰

⁶⁰ Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Zagreb, 2013., str. 30.

6. STJECANJE I PRESTANAK POSJEDA

6.1. Prestanak posjeda

Posjed (*possessio*) je faktična vlast na tjelesnoj stvari (*corpus*), s voljom stvar držati za sebe (*animus possidendi*). Elementi posjeda u rimskom pravu su *corpus* i *animus possidendi*. Često se u svakodnevnom govoru pojmovi „vlasništvo“ i „posjed“ shvaćaju kao sinonimi. To je velika pogreška jer su vlasništvo i posjed potpuno različiti pravni pojmovi. Rimski su pravници isticali da moramo razlikovati posjed od vlasništva i da oni nemaju ništa zajedničko (*separata esse debet possessio a proprietate, nihil commune habet proprietatis cum possessione*).

Vlasnik je osoba koja je na pravom propisan način zasnovala pravnu vlast na stvari, dok je posjednik svaka osoba koja ima faktičnu vlast na stvari odnosno mogućnost njezina korištenja, bez obzira na način koji je došla do stvari i volju stvar imati za sebe. Vlasništvo je najvažnije stvarno pravo, a posjed samo faktično stanje koje postoji neovisno o bilo kakvom pravu.

Faktična i materijalna vlast na stvari (*corpus*) predstavlja mogućnost da se stvar koristi i upotrebljava. U pravu, posjed je kontrola koju osoba namjerno vrši prema stvari. Poput vlasništva, posjedovanje bilo čega obično je regulirano državom prema zakonu o vlasništvu. U svim slučajevima, da bi nešto posjedovala, osoba mora imati namjeru da to posjeduje. Osoba može biti u posjedu neke imovine (iako posjed ne podrazumijeva uvijek vlasništvo).⁶¹

Namjera posjedovanja (ponekad nazvana *animus possidendi*) druga je komponenta posjedovanja. Sve što je potrebno je namjera posjedovanja nečega za određeno vrijeme. U zemljama običajnog prava namjera posjedovanja stvari je činjenica. Obično se to dokazuje aktima kontrole i drugim okolnostima.

Moguće je imati namjeru posjedovati nešto bez znanja da to postoji. Na primjer, netko tko namjerava posjedovati kovčeg također namjerava posjedovati njegov sadržaj čak i ako je nepoznat. Važno je razlikovati namjeru koja je dovoljna za posjedovanje stvari i namjeru potrebnu za počinjenje kaznenog djela posjedovanja nečega nezakonitog, kao što su zabranjene droge, vatreno oružje ili ukradena roba. Namjera da se drugi isključe iz kovčega i njegovog sadržaja ne znači nužno osjećaj krivnje za namjeru nezakonitog ponašanja.⁶²

⁶¹ Gavella, N.: Stvarno pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, 2007., str. 55.

⁶² Žuvela, M.: Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima, Narodne novine, Zagreb, 1990., str. 12.

Posjed je jedan od najvažnijih imovinskopravnih pojmova. Postoje tri povezana i preklapajuća, ali ne i identična pravna pojma: posjed, pravo posjeda i vlasništvo.

U zemljama običajnog prava posjed je sam po sebi imovinsko pravo. Vlasnik nekretnine ima pravo posjeda i može to pravo u cijelosti ili djelomično prenijeti na drugoga koji onda može pravo posjeda prenijeti i na treću osobu. Na primjer, vlasnik stambene nekretnine može dodijeliti pravo posjeda upravitelju nekretnine prema ugovoru o upravljanju nekretninom, koji potom može dodijeliti pravo posjeda najmoprimcu prema ugovoru o najmu.

Postoji oboriva predmnjeva da posjednik imovine također ima pravo posjeda, a mogu se ponuditi dokazi koji govore suprotno kako bi se utvrdilo tko ima zakonsko pravo posjeda kako bi se utvrdilo tko bi trebao imati stvarni posjed, što može uključivati dokaze o vlasništvu (bez ustupanja prava posjeda) ili dokaz o nadređenom pravu posjeda bez vlasništva. Posjed stvari u dovoljno dugom trajanju može postati vlasništvo prestankom prava posjeda i prava vlasništva prijašnjeg vlasnika. Na isti način, protok vremena može okončati pravo vlasnika da povрати isključivi posjed nekretnine bez gubitka vlasništva nad njom, kao kada je sud dodijelio nepovoljne služnosti korištenja.⁶³

U državama građanskog prava posjed nije pravo nego (pravna) činjenica, koja uživa određenu zakonsku zaštitu. Može pružiti dokaz o vlasništvu, ali sam po sebi ne zadovoljava teret dokazivanja. Primjerice, vlasništvo nad kućom nikada se ne dokazuje samim posjedovanjem kuće. Posjed je činjenično stanje vršenja kontrole nad nekim predmetom, bez obzira na to je li predmet bio u našem vlasništvu ili nije. Samo zakonit i istinit posjed može postati vlasništvom tijekom vremena. Posjednik uživa određenu sudsku zaštitu protiv trećih osoba čak i ako nije vlasnik.

Posjedovanje zahtijeva kontrolu i namjeru. Od prvog trenutka se dobiva da ova uvjeta postoje istovremeno. Obično namjera prethodi kontroli, kao kad vidite novčić na tlu i posegnete prema dolje da ga pokupite. Unatoč tome, moguće je zamisliti da bi osoba stekla kontrolu nad stvarima prije nego što stvori namjeru da je posjeduje. Netko tko je nesvjesno sjedio i stoga imao kontrolu nad novčanicom od 10 dolara na sjedalu vlaka, mogao bi je posjedovati tako što bi postao svjestan novčanice i stvorio namjeru da je posjeduje. Ljudi također mogu namjeravati posjedovati stvari koje su ostavljene bez njihovog znanja u prostorima koje kontroliraju.⁶⁴

⁶³ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

⁶⁴ Žuvela, M.: Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima, Narodne novine, Zagreb, 1990., str. 17.

Većina imovine koja se posjeduje stečena je uz pristanak nekoga drugoga tko ju je posjedovao. Možda su kupljeni, primljeni na dar, iznajmljeni ili posuđeni. Prijenos posjeda robe naziva se isporuka. Za zemljište je uobičajeno govoriti o dodjeli ili davanju u posjed.

Privremeni prijenos posjeda naziva se jamčevinom. Kaucija se često smatra razdvajanjem vlasništva i posjeda. Primjerice, knjižnica nastavlja posjedovati knjigu dok je vi posjedujete i imat će pravo ponovno posjedovati kada vaše pravo istekne. Uobičajena transakcija koja uključuje jamčevinu je uvjetna prodaja ili kupnja na otplatu, u kojoj prodavatelj dopušta kupcu posjed stvari prije nego što je plaćena. Kupac plaća kupovninu u obrocima, a kada je u cijelosti plaćena, vlasništvo stvari prelazi s prodavatelja na kupca.⁶⁵

Moguće je doći u posjed stvari bez tuđeg pristanka. Prvo, možete preuzeti nešto što nikada prije niste posjedovali. To se može dogoditi kada uhvatite divlju životinju ili kada stvorite novu stvar (štruca kruha). Drugo, možete pronaći nešto što je netko drugi izgubio. Treće, možete uzeti nešto od druge osobe bez njenog pristanka. Posjed stečen bez pristanka je imovinsko pravo koje zakon štiti. Iz njega nastaje pravo posjeda koje je utuživo protiv svih osim onih s boljim pravom posjeda.

Postoje različiti oblici prijenosa posjeda. Predmet se može fizički predati, primjerice predaja novina kupljenih na kiosku, ali nije uvijek potrebno da stranka doslovno zgrabi predmet da bi se posjed smatrao predanim. Dovoljno je da je predmet unutar domene faktičke kontrole, a kao primjer može biti ostavljanje pisma u sandučiću. Ponekad je dovoljan simbol predmeta koji omogućuje predaju faktičke vlasti (predaja ključeva od kuće). Također se može odlučiti prekinuti posjed, kao što se baci pismo u smeće. Posjedovanje uključuje mogućnost prestanka posjedovanja.⁶⁶

Mogu postojati različiti stupnjevi prava na posjed. Na primjer, ako ostavite knjigu koja vam pripada u kafiću i konobar je uzme, izgubili ste posjed. Kada se vratite po knjigu, iako konobar ima posjed, vi imate veće pravo na posjed i knjigu treba vratiti. Ovaj primjer pokazuje razliku između posjeda i vlasništva: tijekom procesa niste izgubili vlasništvo nad knjigom iako ste u neko trenutku izgubili posjed ili umjesto toga, knjiga je možda cijelo vrijeme bila u vlasništvu treće strane (kao što je knjižnica za posudbu), unatoč promjenama u posjedu.

Za rimske pravnike nije bio dovoljan samo faktični element posjeda nego su tražili da onaj koji ima materijalnu vlast na stvari pokazuje volju da želi zadržati stvar za sebe i raspolagati njome onako kako sa stvari raspolaze sam vlasnik. Animus je akt volje koji se ogleda u određenom

⁶⁵ Gavella, N.: Stvarno pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, 2007., str. 58.

⁶⁶ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

vanjskom ponašanju. Držatelj stvari mora na jasan način pokazati da stvar želi zadržati za sebe i druge osobe isključiti iz njezina korištenja.⁶⁷

Ako držatelj stvari nema volju stvar imati za sebe, onda se ne radi o posjedniku već o detentoru. Detentio je faktična vlast bez volje imati stvar za sebe. Detentori su osobe koje drže stvar na temelju nekog obaveznog odnosa, odnosno na temelju odobrenog stvarnog prava na tuđoj stvari. Oni ne drže stvar u svoje ime, već u ime osobe koja im je dala stvar i kojoj će je vratiti. Zato ta druga osoba uživa posjedovnu zaštitu jer ima animus, a corpus vrši posredstvom detentora. Iznimno je rimsko priznavalo posjedovnu zaštitu nekim detentorima zbog naročitih osobina njihovih ovlasti jer im pravna zaštita nije mogla biti pružena ni na koji drugi način. Ti detentori su:

- založni vjerovnik (ručni zalog – pignus ispočetka nije bio priznat za stvarno pravo pa založni vjerovnik nije imao na raspolaganju tužbu inrem)
- sekvestar (osoba kojoj je stvar ustupljena na besplatno korištenje do opoziva)
- prekarist (osoba kojoj je stvar ustupljena na besplatno korištenje do opoziva)
- usufructuarius (plodouživatelj) je dobio indirektnu zaštitu kao i držatelji zemljišta po osnovi ugovora o dugoročnom zakupu.⁶⁸

Posjedovanjem stvari kroz određeno vrijeme moguće je putem instituta dosjeloosti (*usucapio*) zasnovati pravo vlasništva.

Drugi važan učinak posjeda je što posjednik u reivindikacijskoj parnici ima ulogu tuženika. U vlasničkoj je parnici uvijek aktivno legitimiran vlasnik koji je izgubio posjed stvari, dok je pasivno legitimiran posjednik stvari, tj. u ulozi tužitelja je vlasnik neposjednik, a u položaju tuženika je posjednik nevlasnik.

Kako ima ulogu tuženika, posjednik u formularnom i ekstraordinarnom postupku ne mora ništa dokazivati zbog čega je njegov položaj povoljniji od tužiteljeva, koji mora dokazati svoje pravo vlasništva i način na koji ga je stekao, ako tužitelj ne uspije dokazati svoje pravo vlasništva, stvar će ostati kod tuženika.

⁶⁷ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

⁶⁸ Aralica, T: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 67.

Posjednik je u povoljnijem položaju jer se i mjesna nadležnost suda određuje prema prebivalištu tuženika odnosno prema načelu *actorsequitur forum rei* (za tužbu je mjesno nadležan sud prebivališta tuženika).

Jedan od najvažnijih pravnih posljedica posjeda je što posjed uživa samostalnu pravnu zaštitu putem indirekta. Uvođenjem posjedovne zaštite država je nastojala spriječiti svojevlasnu zaštitu prava i samovoljno mijenjanje postojećeg posjedovnog stanja. Nitko ne smije nasilnim putem remetiti nečiju faktičnu vlast, pa makar stvar bila i kod kradljivca.⁶⁹

Za stjecanje posjeda po rimskom pravu su bila nužna oba konstitutivna elementa *corpus* i *animus*. Samo jedan od ovih elemenata nije bio dovoljan za zasnivanje posjeda.

Originarno se posjed stjecao neovisno o volji dotadašnjeg posjednika. Ako se radilo o stjecanju posjeda na nekretninama, trebalo je na očit način pokazati da je stečena faktična vlast ograđivanjem, obrađivanjem, omeđivanjem, useljenjem u zgradu i slično. Za stjecanje posjeda pokretnih stvari originarnim putem se tražilo vidljivo materijalno shvaćanje stvari. Derivatивно se posjed stječe sporazumom s ranijim posjednikom koji stvar predaje novom posjedniku. Za derivativno stjecanje posjeda nekretnina vrijedili su stroži uvjeti za zasnivanje faktične vlasti. Po starijem pravu je trebalo običi zemljište i pokazati granice.⁷⁰

Za stjecanje posjeda pokrenutih stvari derivativnim putem je bio dovoljan bilo koji akt kojim bi bilo nedvojbeno pokazano da je izvršen prijenos posjeda. Bilo je moguće prenijeti posjed pokretnih stvari aktima koji su imali karakter simbolične predaje kao i putem *traditio brevi manu*.

Klasično je pravo poznavalo dva načina prijenosa posjeda stvari već samim sporazumom stranaka, a to su: *traditio brevi manu* i *constitutum possessorum*.

Traditio brevi manu postoji u slučaju kada se stranke dogovore da će dotadašnji detentor koji je imao samo *corpus*, naknadno sporazumom stranaka stekao i drugi element posjeda – *animus* i postao jurističkim posjednikom. *Constitutum possessorum* je suprotan slučaj od navedenog, dotadašnji posjednik će na temelju sporazuma stranaka ubuduće držati stvar samo kao detentor.⁷¹

⁶⁹ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44 – 50.

⁷⁰ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44 – 50.

⁷¹ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

Glede stjecanja posjeda u rimskom pravu treba podsjetiti da su osobe *alieni iuris* i robovi mogli stjecati posjed svog imatelja vlasti, ali se uvijek tražio njegov animus.

Kao faktično stanje posjed je prestajao gubitkom konstitutivnih elemenata – *corpore et animo* ili samo *corpore*.

Posjed je faktička vlast na stvari, a stječe se uspostavljanjem te faktične vlasti posredno ili neposredno.

Neposredno odnosno izvorno stjecanje je uspostavljanje faktičke vlasti na stvari koja se nikako ne može naći u nečijem posjedu, primjerice zauzimanje napuštenih pokretnih stvari, uhvaćena riba ili ulovljena divljač.⁷²

Posredno stjecanje posjeda je zasnivanje faktičke vlasti na stvari koja se već nalazi u nečijem posjedu. Ako je samovlasno, odnosno ako je bez pravne osnove, u pogledu obujma stjecanja posjeda vrijedi isto pravilo kao i za neposredno stjecanje. Ako se zasniva na volji prethodnika (ako se prenosi), dobiva sve što je prethodnik imao i predao. Tu se ugovorni zastupnik, zapravo opunomoćenik javlja u dvostrukoj ulozi.⁷³

Pojaviti se može u ulozi opunomoćenika koji zaključuje pravni posao u ime i za račun subjekta koji daje vlast (naslov za stjecanje posjeda) i u ulozi opunomoćenika koji na osnovnu već postojećeg naslova stječe posjed odnosno preuzima akt kojim se uspostavlja faktička vlast na stvari.

Posjed prestaje gubitkom faktične vlasti na stvari, a spor koji vodi sud o tome slučaju u obzir uzima sve okolnosti slučaja. Prestanak može biti apsolutan i relativan, a sve u zavisnosti o tome je li posjed prestao na toj stvari zbog propasti u skladu s administrativno pravnim režimom ili je posjed prestao samo za tadašnjeg posjednika. Prestanak posjeda može biti dobrovoljan u situaciji kada se zasniva na volji tadašnjeg posjednika jer je odlučio samovoljno napustiti posjed ili se je prestanak posjeda dogodio zbog krađe. Posjed se ne gubi ako je posjednik privremeno spriječen vršiti faktičku vlast nezavisno od svoje volje.⁷⁴

⁷² Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

⁷³ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

⁷⁴ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

7. PRAVNI UČINCI

7.1. Zaštita posjeda

Smatra se da se pod posjedom (*possessio*) podrazumijeva određeno činjenično stanje zaštićeno objektivnim pravom.

Posjed je faktičko stanje zaštićeno zakonom. Posjed se stječe faktičkim stjecanjem mogućnosti korištenja i faktičkog raspolaganja stvarima na izvedeni ili izvorni način, voljom nasljednika ili samostalno, a nestaje gubitkom faktične vlasti.

Posjed su samo oni odnosi faktičke vlasti i faktičkog pripadanja koji imaju određene ovlasti prema kojima ih određeni pravni poredak kvalificira kao posjed prema kriterijima koje je za to postavio, dok ostali nisu. Iako nije pravo, posjed proizvodi značajne pravne posljedice i temelj je za stjecanje određenih stvarnih prava.⁷⁵

No, bez obzira na to što volja više nije konstitutivni element posjeda, ne može se u potpunosti zanemariti. Razumljivo je da u samom shvaćanju faktične vlasti mora postojati neki voljni čin, jer bez toga nema faktičke vlasti nad stvari u odnosu na druge osobe.

Svatko tko ima neka prava, poput prava vlasništva, ovlašten je vršiti stvarnu vlast na stvari na temelju svojeg prava. Dakle, vlasnik je ovlašten stvar držati, njome se služiti ili koristiti, ubirati plodove kao i mijenjati bit te stvari.

Predmet vlasništva je svaka stvar u građanskopravnom smislu bez obzira nalazi li se ona u prometu ili izvan njega (električna i toplinska energija, plin).⁷⁶

Posjedovanje jedne stvari nužno se proteže na sve njezine sastavne dijelove, kako potpuno ugrađene tako i one nepotpune. Ako se dio izdvoji iz cjeline, posjed posebnog dijela se ne prekida već i dalje nastavlja egzistirati što može biti od praktične važnosti za stjecanje prava vlasništva njegovim održavanjem.

⁷⁵ Aralica, T: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 69.

⁷⁶ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44.–50.

Vlasnik složene stvari može imati posjed na nepotpuno uklopljenom sastavnom dijelu koji je po kvaliteti drugačiji od ostalih dijelova, a moguće je da na nepotpuno uklopljenom sastavnom dijelu postoji i istodobno posjed vlasnika koja je uklopljena stvar i posjed drugog subjekta.

Vlasnik može biti svaka pravna i fizička osoba. Pritom se u odnosu na neke stvari kao subjekti mogu pojaviti sve fizičke i pravne osobe, a u odnosu na druge samo pojedine kategorije pravnih subjekata. Pravna osoba može biti subjekt posjeda one vrste stvari na kojoj može imati pravo vlasništva ili neko drugo stvarno ili obvezno pravo koje ovlašćuje subjekta posjedovati i koristiti stvar.⁷⁷

Sredstva za zaštitu posjeda nazivaju se interdikti. Interdikti su kratki i uvjetni nalozi koje je izdavao pretor na zahtjev zainteresiranih osoba bez prethodnog ispitivanja ili provedbe dokaza kojima je određenoj osobi zapovijedano da nešto uradi ili da tu istu radnju propusti.

Osnovni razlozi uvođenja interdikata, odnosno interdiktne zaštite nalaze se u potrebi očuvanja reda i mira kako bi država eliminirala samopomoć i samovoljno mijenjanje postojećeg posjedovnog stanja kao i pružanje mogućnosti samim vlasnicima bržih i jednostavnijih sredstava zaštite posjeda i prava vlasništva.

Što se vrsti indirekta tiče, poznate su njih dvije, *interdicta retinedae possessionis* i *interdicta recuperandae possessionis*

1) *Interdicta retinedae possessionis*

Ta vrsta indirekta je služila za zaštitu posjeda od smetanja. Njegova vrsta ima i dvije podvrste:

a) *Interdictum uti possidentis*

Svrha mu je zaštita posjeda na nekretninama. Njime se štitilo posljednje faktičko posjedovno stanje ukoliko je posjed stečen pošteno. Nepošten ili viciozan posjed bio je zaštićen samo od osobe koja je posjed stekla suprotno pravnim pravilima, a ne od trećih osoba. Zapravo, osoba koja traži zaštitu za posjed ne smije imati nezakonit posjed u odnosu na stranku jer tada ta stranka može istaknuti prigovor da je posjed viciozan odnosno nepošten.

⁷⁷ Aralica, T: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 72.

b) *Interdictum utrubi*

Ova podvrsta služi za zaštitu posjeda pokretnih stvari od uznemiravanja. Za razliku od prethodne podvrste, ne izdaje se u korist posljednjeg posjednika već u korist posjednika koji je u posljednjih godinu dana (od dana izdavanja interdikta) stvar u posjedu imao duže vremena. Pretpostavka koja mora biti ispunjena je da posjed nije stekao od protivnika na nedopušten način, zapravo uvjet je da je posjed istinit.⁷⁸

2) *Interdicata recuperandae possessionis*

Ta vrsta interdikta služila je za ponovnu uspostavu izgubljenog posjeda na nekretninama.

U slučaju kada su posjednici iz svojih nekretnina silom izbačeni primjenjuje se interdikt *interdictum unde* koji ima također dvije podvrste interdikata: *interdictum de vi privata* i *interdictum de vi armata*.

a) *Interdictum de vi privata*

Posjednik ovu vrstu interdikta koristi kad je svojeg posjeda lišen na nasilan način putem obične sile osim u slučaju kada mu je posjed oduzet na nepošten način.

Rok zaštite posjeda kod ovog interdikta je jedna godina od dana gubitka posjeda.

b) *Interdictum de vi armata*

Ovakav tip interdikta smatra da je posjed oduzet na iznimno nasilan način. Smatra se da je posjednik sa subjekta izbačen uz korištenje oružja. U takvom slučaju pretor štiti i posjednika čiji je posjed stečen na nepošten način upravo zbog izbacivanja na takav nasilan način.

Ovdje roka za zaštitu nema.⁷⁹

U Justinijanovom pravu oba indirekata spojena su u jedan koji se naziva indirekt *tunde vi*. Justinijanovo pravo je zabranilo svaku upotrebu sile u posjedovnim odnosima uz prijetnju gubitkom prava vlasništva, povratom otete stvari ili novčanom kaznom u visini njezine vrijednosti.

⁷⁸ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

⁷⁹ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

Interdictum de precario je još jedan restitutorni interdikt koji je stajao na raspolaganju osobi kojoj prekarist nije htio vratiti stvar koju je dobio na besplatnu upotrebu do opoziva.

Zakon o vlasničkopравnim odnosima u svojim odredbama jasno iskazuje kako smetanje ili oduzimanje posjeda mora biti protupravno kako bi se osigurala zaštita vlasnika. Dakle, ako se uznemiravanje ili oduzimanje posjeda temelji na pristanku vlasnika stvari, radi se o protupravnoj povredi posjeda. Takav posjednik ne uživa posjedovnu zaštitu.⁸⁰

Pod oduzimanjem posjeda podrazumijeva se trajno oduzimanje stvari od vlasnika. U tom slučaju treći potpuno preuzima stvar od vlasnika i time ga sprječava da stvarno vrši vlast na stvari. Najčešće stvar prelazi u posjed te treće osobe, ali to nije uvijek slučaj.

Pod smetanje posjeda misli se na svako smetanje koje nema za posljedicu oduzimanje imovine. U tom slučaju treća osoba smetu vlasniku u njegovome posjedu i time mu otežava vršenje faktičke vlasti. Uznemiravanje se može vršiti na različite načine, a teško je približno nabrojati sve slučajeve smetanja posjeda. Najčešće se provodi na kopnu, prelaskom preko tuđeg zemljišta ili ispuštanjem otpadnih voda na tuđe zemljište i slično. Uznemiravanje se može učiniti činjenjem ili nečinjenjem, činjeničnim radnjama ili verbalno.

Posjedovna zaštita osigurana je svima vlasnicima koji imaju pravo na posjed pa i onima koji to pravo nemaju (oštećenički posjed) iz razloga što se u posjedovnoj parnici ne dokazuje pravo na posjed, već posljednji faktički posjed i to stečen mirnim putem.

Za zaštitu prava na posjed moraju biti ispunjena dva uvjeta, a to su: da ima imovine jer gdje nema imovine, nema ni zaštite iste i da je povrijeđen posjed, odnosno da je oduzet ili da ga netko samovlasno smeta.⁸¹

U slučaju smetanja posjeda, posjednik ima pravo i mogućnost zaštititi se od smetanja i oduzimanja posjeda na dva načina:

1. Samopomoć

⁸⁰ Aralica, T: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 76.

⁸¹ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, Zagreb, 2015., str 44–50.

„Posjednik ima pravo na samopomoć protiv osobe koja ga neovlašteno smeta u posjedu ili mu je oduzela posjed, pod uvjetom da opasnost prijeti, da je samopomoć nužna i da način izvođenja odgovara okolnostima u kojima postoji opasnost.“

Odnosno, posjednik ima pravo samopomoći ako je dopuštena samopomoć potrebna, primjerice ako bi se sudska zaštita duže čekala ili ako je potrebna da se odmah spriječi smetanje od druge strane.

Samopomoć je izrazito legalno sredstvo zaštite imovine vlastitim snagama i sredstvima bez sudjelovanja državnih tijela.

2. Sudska zaštita

Smatra se redovnom pravnom zaštitom posjeda koja se u parničnom postupku ostvaruje tužbom za povrat posjeda i tužbom za smetanje posjeda.⁸²

Ako je tužitelj koristio pravo samopomoću prije podnošenja tužbe zbog smetanja posjeda, nema pravo na sudsku zaštitu. Zaštita posjeda pripada svakom posjedniku bez obzira na njegova svojstva, pa se navodi da svaki posjednik stvari ili prava ima pravo na zaštitu od uznemiravanja ili oduzimanja posjeda.

Danas prevladava stajalište da pravni poredak zaštitom faktičkog stanja vlasništva osigurava red u mir građanima, pa zaštita vlasništva postoji radi općeg interesa u smjeru ograničavanja samovoljnog ostvarivanja prava. Vlasniku zakon daje čak i pravo na samopomoć protiv osobe koja ga neovlašteno ometa u posjedu ili mu ga oduzme.⁸³

Posjed je faktička vlast nad stvarima. U praksi postoje neposredni posjednici, koji faktičku vlast ostvaruju osobno i posredni posjednici koji je ostvaruju preko druge osobe.

Posjed može biti i na dijelu stvari kao što su zajedničke prostorije. Više osoba može imati posjed i na jednoj stvari, a suvlasnici su na istom ili različitim suvlasničkim dijelovima. Posjed se stječe uspostavljanjem faktičke vlasti na stvari predajom. Posjed se prenosi predajom same stvari ili sredstva kojima stjecatelj ima vlast na stvari, a predaja je obavljena čim se stjecatelj voljom prenositelja nađe u mogućnosti vršiti vlast na stvari.⁸⁴

⁸² Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, Zagreb, 2015., str. 44–50.

⁸³ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

⁸⁴ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 79.

Neposredan posjed se stječe i očitovanjem volje o predaji posjeda na stjecatelja, ako se posjednik već nalazi u posjedu stvari. Posjed stvarne služnosti stječe se u trenutku izvršenja radnji koje čine sadržaj stvarne služnosti. Smrću ostavitelja nasljednici postaju vlasnici uz napomenu da se time ne dira u ostala prava na konkretnoj stvari. Imovina koju je ostavitelj imao prelazi na nasljednika. Za stjecanje prava vlasništva uzdržavanjem važna je kakvoća nasljednikove imovine.

Posjed utemeljen na valjanoj pravnoj osnovi je zakonit, a pravi je ako nije stečen silom ili zlouporabom povjerenja. Savjestan posjed se pretpostavlja, a savjestan posjednik je samo onaj koji ne zna ili ne može pretpostaviti da nije savjestan odnosno zakonit posjednik. Trajnost posjeda traje sve dok na stvari postoji stvarna vlast posjednika. Sud osigurava zaštitu od smetanja posjeda po hitnom postupku, prema posljednjem stanju neovisno o načinu stjecanja i vrsti posjeda. Zadržan je isti koncept vlasništva, a bitnih razlika u pogledu stjecanja, svojstva, zaštite i prestanka gotovo da nema.⁸⁵

⁸⁵ Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 1–14.

8. SUSTAV POSJEDOVNE ZAŠTITE

8.1. Sudska zaštita

Pravo na takvu zaštitu ostvaruje se u posebnom, hitnom postupku, odnosno u postupku smetanja posjeda. Postupak se pokreće posjedovnom tužbom odnosno tužbom za smetanje posjeda. Zaštita se provodi prema zadnjem stanju nekretnine i nastaloj smetnji, neovisno o pravu vlasništva, pravnoj osnovi posjeda ili poštenju vlasnika.⁸⁶

Tužitelj može biti samo onaj tko je bio posljednji mirni posjednik do trenutka smetanja. I neposredni i posredni posjednik aktivno su legitimirani protiv treće osobe koja je smetala. Posredni i neposredni posjednik imaju pravo na zaštitu zbog smetanja dobra koje međusobno čine s tim da posredni posjednik nije ovlašten podnijeti zahtjev za zaštitu svog posrednog posjeda od smetanja neposrednog posjeda.

Svaki je suvlasnik također aktivno legitimiran za zaštitu od samovoljnog miješanja treće osobe, a od ostalih suvlasnika samo ako su ga potpuno isključili iz dotadašnjeg suvlasništva ili ako su mu bitno ograničili dotadašnji način vršenja stvarne vlasti nad stvarima. Zakon o vlasničko-pravnim odnosima uskraćuje suvlasniku pravni legitimitet u slučaju da je smetanje suvlasnika počinio drugi suvlasnik ako bi za odlučivanje o njegovom zahtjevu bilo potrebno raspraviti njihov pravni odnos zbog zaštite suvlasnika.⁸⁷

Svaki nasljednik ovlašten je čuvati imovinu koja je s ostavitelja prešla na nasljednike, osim ako predmetom imovine upravlja izvršitelj oporuke ili skrbnik ostavine u kojem slučaju ima pravo zahtijevati zaštitu imovine. Okrivljenik, odnosno pasivno legitimirani može biti onaj koji je učinio smetanje, onaj koji je dao nalog za smetanje kao i onaj u čijem je interesu smetanje učinjeno.

Tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana kada je tužitelj saznao za smetnju i počinitelja, a najkasnije u roku od godine dana od nastanka smetnje. Tužba je usmjerena na sljedeće:

1. da se utvrdi da je tuženik počinio smetanje posjeda tužitelja
2. narediti da se utvrdi imovinsko stanje kakvo je bilo u vrijeme smetanja

⁸⁶ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 80.

⁸⁷ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 81.

3. zabraniti takvo ili slično uplitanje u budućnosti.⁸⁸

Tuženik se može braniti prigovorom, a može navesti sljedeće činjenice:

1. nedostatak aktivne legitimacije, odnosno može tvrditi da tužitelj nije vlasnik
2. pasivna legitimacija, odnosno tvrdnja da nije počinjeno djelo smetanja
3. nedostatak animus turbandi, tvrdnja da nije bio svjestan izazivanja smetnje
4. nepostojanje protupravnih smetanja, primjer. Ovrhovoditelj je proveo deložaciju
5. na temelju pravomoćne i ovršne sudske presude
6. istekom roka prekluzacije
7. poročnost posjeda, tuženik tvrdi da je tužitelj prema njemu poročan posjednik i da nije ometao posjed vraćanjem stvari u posjed.⁸⁹

Prvi uvjet za pružanje sudske zaštite je da je nekretnina posljednji mirni posjed. Zakonodavac je sam zaštitio samo posljednjeg mirnog faktičkog posjednika, propisujući da „sud pruža zaštitu prema posljednjem stanju stvari i nastaloj smetnji, a da se ne dira u pravo posjeda, pravni temelj i savjesnost vlasnika“.⁹⁰

Činjenicu posljednjeg mirnog faktičkog posjeda tužitelj mora dokazati. Dokaz ovisi o konkretnom činjeničnom odnosu tužitelja prema stvari, odnosno zakonu te nije nužno da tužitelj konkretnu stvar ima u neposrednoj kontroli. Isticanje posjeda kao mirnog znači da se ne radi o posjedu koji je stečen silom, tajno ili zlouporabom povjerenja. Radi zaštite nije važno koliko je trajao miran posjed već zaštitu uživa svaki posjed, kako nezakonit tako i nesavjestan.

Drugi uvjet koji mora biti ispunjen za pružanje sudske zaštite je smetanje posjeda. Činjenicu smetanja posjeda tužitelj mora dokazati i u sudskom postupku. Smetanje je svaka radnja koja sprječava ili ometa normalno vršenje stvarne vlasti nad stvarima koje čine posjed. Zakonodavac razlikuje dvije vrste smetanja posjeda:

1. oduzimanje posjeda koje dovodi do uzimanja stvari od vlasnika

⁸⁸ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, Zagreb, 2015., str. 44–50.

⁸⁹ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, Zagreb, 2015., str. 44–50.

⁹⁰ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 87.

2. uznemiravanje, odnosno svako smetanje koje nema za posljedicu oduzimanje stvari.⁹¹

Ometanje posjeda može se izvršiti na nekoliko načina:

- a. pozitivnim radnjama (ako je tuženik onemogućio vršene stvarne vlasti na stvari)
- b. negativnim radnjama (ako je prestao činiti ono što je bio dužan učiniti)
- c. izravnim radnjama (neposredno fizičko i prostorno zadiranje u imovinu tražitelja)
- d. neizravnim radnjama (neizravno smetanje bez fizičkog i prostornog zadiranja u imovinskopravnu sferu tražitelja)
- e. usmeno (ozbiljne izjave da vlasnik odustane od vršenja stvarne vlasti).⁹²

Svako smetanje posjeda predstavlja promjenu dotadašnje vlasti. S obzirom na to da se posjedovnim zahtjevom traži zaštita ili uspostava prijašnjeg stanja posjeda stvari ili prava, za zaštitu je potrebno da je smetanje posjeda stvarno nastupilo, a ne da se može očekivati. U praksi se smetanje i oduzimanje posjeda približavaju jedno drugome pa je teško povući jasnu granicu između smetanja i oduzimanja posjeda. Često se događa da oduzimanje imovine i uznemiravanje postoje u istom slučaju, primjerice kada tuženik gradi zgradu na međi s tužiteljevim zemljištem. Ovim je oduzeto dio zemljišta tužitelja i ujedno ga omeo u mirnom korištenju zemljišta s obzirom na to da se njegov predmet nalazi na zemljištu tužitelja.

Bitna pretpostavka da se nečije ponašanje može okvalificirati kao smetanje posjeda je svijest počinitelja da time mijenja stanje posjeda. Ako nema svijesti o promjeni posjeda, vlasniku se ne može pružiti sudska zaštita. Stoga nije svako oštećenje tuđe stvari ujedno i smetanje posjeda, jer ono mora imati obilježja svjesnog zadiranja u tuđu stvar. Zbog toga će se „smatrati da postoji smetanje posjeda i kada ne postoji namjera stjecanja posjeda, ali postoji svijest o tome da je u tuđu stvar uneseno”.

8.2. Dopuštena samopomoć

Samopomoć je pravo vlasnika da primjerenom silom ili na drugi prikladan način odbije neovlašteno smetanje posjeda. Vlasnik može upotrijebiti samopomoć protiv svakog tko ga neovlašteno ometa u posjedu ili mu ga oduzme.⁹³

⁹¹ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 89.

⁹² Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

⁹³ Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 10, 2015., str. 44–50.

Samopomoć se može koristiti pod sljedećim pretpostavkama:

- da prijete opasnost od uznemiravanja
- da je samopomoć nužna jer bi sudska zaštita stigla prekasno
- da način samopomoći odgovara situacijama u kojima postoji opasnost što podrazumijeva da poduzete mjere po vrsti i intenzitetu ne smiju prijeći granicu koju nalaže svrha njihova poduzimanja.

Pravo na samopomoć zastarijeva protekom 30 dana od dana saznanja za smetanje i počinitelja smetanja, a svakako godinu dana od počinjenog smetanja.⁹⁴ Primjerice, tuženik nije postupio protupravno kada je nasilno potaknuo dio rampe, odnosno jedan njen krak, koji se nalazio na posjedu tužitelja jer vlasnici imaju pravo na samopomoć protiv onih koji ih neovlašteno ometaju na imovini, pod uvjetom da opasnost prijete te da je samopomoć nužna i da način njezina izvršenja odgovara okolnostima u kojima opasnost postoji.

⁹⁴ Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Zagreb, 2016., str. 90.

9. ZAKLJUČAK

Završnim radom htjela sam objasniti povijest samog posjeda kao i dočarati odnos između čovjeka i stvari. Posjed u pravnom poretku Republike Hrvatske objašnjen je pomoću Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.

Glavni zadatak ovog rada bio je objasniti faktičnu vlast na stvari, odnosno definiciju posjeda te njegove subjekte i objekte. Jedna od važnijih stvari ovog rada sastoji se u pojašnjenju elemenata corpUSA i animUSA odnosno objektivnog i subjektivnog elementa posjeda. Uz pomoć nekih vlastitih primjera, a i uz pomoć primjera iz literature objasnila sam vrste posjeda. Posjed treba biti zakonit, istinit i pošten.

Pobliže sam prikazala stjecanje i prestanak posjeda. Prije samog kraja pojašnjena je i zaštita posjeda.

Na kraju rada je u potpunosti opisan sustav posjedovne zaštite koja je jedan od bitnijih faktora ovog rada, prema mojem mišljenju, jer ipak za posjed koji imamo moramo poznavati načine kako ga možemo zaštititi u potrebnom slučaju.

LITERATURA

Knjige

1. Aralica, T.: Smetanje posjeda u sudskoj praksi, Novi informator, Zagreb, 2016.
2. Gavella, N.: Stvarno pravo, Narodne novine, d.d., Zagreb, 2007.
3. Horvat, M.: Rimsko pravo, Školska knjiga, Zagreb, 1962.
4. Horvat, M.: Rimsko pravo, Sveučilište u Zagrebu Pravni Fakultet, Zagreb, 2017.
5. Klarić, P. i Vedriš, M.: Građansko pravo, XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014.
6. Šimunović, N.: Posjed u sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, 2015.
7. Uzelac, J.: Stvarno pravo – prvi dio, Effectus, Zagreb, 2013.
8. Žuvela, M.: Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima, Narodne novine, Zagreb, 1990.

Pravni propisi

1. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN, 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17.

Znanstveni rad

1. Radošević, P.: Pravna priroda posjeda, pregledni znanstveni rad, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2018.

Internetski izvori

1. Strnišćak Tomislav, Pravo posjeda, <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/odvjetnik/pravo-posjeda/>, pristupljeno 15. listopada 2023.
2. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Posjed, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49656>, pristupljeno 15. listopada 2023.